

Nye EU – tiltaksplan for EU/EØS-arbeidet

EU har gjennomgått store endringer siden inngåelsen av EØS-avtalen. Dette har også betydning for Norge og vårt samarbeid med EU. Et EU med 27 medlemsland betyr et langt mer sammensatt og heterogent EU enn det EU med tolv medlemsland vi forhandlet EØS-avtalen med tidlig på 90-tallet. EU har videre gjennomgått store institusjonelle reformer – senest ved Lisboa-traktaten. Fra å være et konsultativt organ da EØS-avtalen ble forhandlet er Europaparlamentet i dag sidestilt som lovgivende organ med Rådet. Med store politiske og økonomiske ulikheter internt, og med til dels skjøre og omfattende kompromisser i vanskelige saker, er EU mindre innstilt på å ta særlige hensyn til Norge.

EU har også utvidet sitt samarbeid til nye politikkområder (justis-innenriks og utenrikspolitikk). Norge er knyttet opp til EUs samarbeid på disse områdene gjennom en rekke avtaler, herunder Schengen-tilknytningsavtalene. Lisboa-traktaten fjernet det traktatmessige skillet mellom det indre marked som EØS-avtalen er knyttet opp til og det øvrige EU-samarbeidet. EØS-avtalens virkeområde er dermed mindre tydelig og avklaring av hva som faller innenfor og utenfor EØS-avtalen har blitt en økende utfordring. Økt bruk av sektorovergrepene initiativer betyr videre at beslutningsprosessene i EU er blitt mer uoversiktlige og kompliserte å følge fra norsk side.

I sum betyr dette at det norske arbeidet overfor EU blir mer krevende. Norge må derfor iverksette kompenserende tiltak for å kunne øve innflytelse og sikre norske interesser overfor EU. UD vil i samarbeid med berørte departementer og EU-delegasjonen i Brussel gjennomføre en rekk målrettede tiltak for å styrke den norske EU/EØS innsatsen.

Delprosjekter

Prosjektet er inndelt i fire delprosjekter. Under hvert delprosjekt gjennomføres en rekke konkrete tiltak.

Delprosjekt 1: Styrking av arbeidet overfor EUs institusjoner og medlemsland.

UD vil i samarbeid med EU-delegasjonen og fagdepartementene utvikle og gjennomføre tiltak rettet mot EU-institusjonene. Tiltakene vil ha særlig vektlegging på styrking av forvaltningens kompetanse på EP, gitt dets økte betydning og at kontakten med EP er gjennomgående svakere enn mot Kommisjonen. Arbeide overfor medlemslandene vil også styrkes og det vil lages et godt system/prosedyrer for mer aktiv bruk av ambassadene i informasjons- og påvirkningsarbeidet overfor EU, informasjonspakke om EØS og Norges forhold til EU.

Delprosjekt 2: Styrking av koordinering mellom departementene, inkludert spesialutvalgene.

God koordinering mellom departementene, samt forvaltningen forøvrig, er avgjørende for å sikre norske interesser i EØS. Spesialutvalgene har en viktig rolle i behandling av saker som berører flere departementer. UD vil i den sammenheng presisere retningslinjene for arbeidet i spesialutvalgene for EØS-saker samt på annen måte arbeide for at disse i større grad har et fokus på sektor-overgripende saker og bidrar til å utvikle norske posisjoner på et så tidlig stadium som mulig

Delprosjekt 3: Utvikling av bedre rutiner for tidlig medvirkning

Det er behov for forsterket innsats i tidlig fase. EØS-arbeidet i forvaltningen har i dag mye fokus på fasen etter vedtak i EU, dvs. forberedelse av vedtak i EØS-komiteen/gjennomføring av vedtak samt saker for ESA og EFTA-domstolen. Det er behov for utvikle samarbeidsrutiner og strategier som kan sikre bedre og tidligere grep på saker under utvikling, dvs. før vedtak i EU og de formelle prosedyrene på EFTA-siden begynner å løpe. Utvikling av gode rutiner bør ta utgangspunkt i konkrete saker og UD vil i samarbeid med fagansvarlige departementer identifisere noen saker og saksområder under utvikling i EU som kandidater for forsterket innsats.

Nedenfor gis en liste over hvilke elementer en forsterket innsats bør inneholde.

Delprosjekt 4: Kompetanseutvikling/erfaringsutveksling (i forvaltningen, samt mellom forvaltningen og berørte samfunnsaktører).

UD vil årlig arrangere en større EØS-konferanse. Den første konferansen vil finne sted i april 2011 i Oslo. Den vil samle norske deltakere i EUs ekspertgrupper og komiteer, nasjonale eksperter i Kommisjonen og representanter for departementer og etater.

Vedlegg: Mer om delprosjekt 3 - elementer i forsterket innsats i tidlig fase

Følgende elementer inkluderes i forsterket innsats i tidlig fase:

- a. Avklare status i EU for initiativer under forberedelse
 - Hva omhandler saken, hva er viktige interesser, sentrale aktørers synspunkter
 - Hvordan vil ev Norge berøres gjennom EØS. Dette bør nedfelles i faktanotat som legges inn i EØS-notatbasen.

- b. Identifisere sentrale interesser for Norge
 - Tidlig involvere UD i saker med uklar EØS-relevans.
 - Tidlig involvering av FIN i saker med budsjettmessige konsekvenser.
 - Tidlig involvere andre berørte departementer for avklaring av synspunkter.

- c. Utforme norske holdninger/posisjoner
 - Utarbeide plan/opplegg for avklaring av norsk holdning/posisjon, inkl. ev bruk av ad-hoc arbeidsgruppe under SU. Det bør videre vurderes behov for involvering av politisk nivå, ev r-behandling samt behovet for informasjon til og konsultasjoner med Stortinget.
 - Endelig norsk posisjon nedfelles i oppdatert EØS-notat.

- d. Utarbeide strategi for oppfølging overfor EU
 - Identifisere mulige kanaler for oppfølging fra norsk side (ekspertgrupper og komiteer under Kommisjonen, kontakt med medlemsland, EP).
 - Uformelle kontakter med nasjonale eksperter og EU.
 - Avklare samarbeid med berørte departementer og EU-delegasjonen.
 - Kontakt med EFTA-partnerne (Island og Liechtenstein).

- e. Etablere en oversikt over forventet fremdriftsplan i EU
 - Utarbeide en oversikt over forventet tidsplan for komitebehandling i EP – inkl. oversikt over nøkkelpersoner (rapportør, skyggerapporter og leder for ansvarlig komitésekretariat.
 - Utarbeide oversikt over involverte rådsarbeidsgrupper- særlig viktig i sektorovergripende saker.
 - Etablere kontakter med deltakere i ekspertgrupper under Kommisjonen som også deltar i Rådets arbeidsgrupper.
 - Vurdere bilateral kontakt med medlemsland gjennom norske ambassader, ev direkte kontakt med fagdepartementer i medlemslandene.
 - Etablere kontakt med ansvarlig DG (er)/saksbehandler i Kommisjonen som har ansvar for å følge forslaget gjennom behandlingen i Rådet og EP.
 - Løpende vurdere EPs, medlemsstatenes og Kommisjonens posisjoner.

- Oppdatere og klarere norske posisjoner.
- f. Utarbeide relevante eksterne tiltak på nasjonalt nivå
- Vurdere behovet for høring, involvering av berørte parter i utformingen av norske synspunkter.
- Vurdere behovet for informasjon til media
- g. Utarbeide relevante bidrag til EUs prosess

Bidrag må utformes med tanke på hvilken fase i beslutningsprosessen vi er i. Overordnede innspill fra norsk side bør komme så tidlig som mulig. I den forberedende fasen har Kommisjonen et stort behov for å få alle mulige argumenter for og i mot et initiativ på bordet. Sannsynligvis vil vi dele ev motargumenter med flere. Jo nærmere Kommisjonen har kommet med konkretisering av forslag, dess viktigere er det at norske innspill er relevante, konkrete og løsningsorienterte.

I vedtaksfasen er det særlig viktig at innspill til Rådet og EP er konkrete, relevante og løsningsorientert i et europeisk perspektiv. Ikke minst etterspørres dette av EPs fagkomiteer som forbereder saker som skal behandles i plenum. Innspill til EPs behandling av lovforslag bør derfor være så konkrete som mulig, helst i form av rene tekstforslag. Dette gjelder for så vidt også for innspill til Kommisjonens arbeid med utfyllende regelverk som vedtas i komitologiprosedyre.

Når det gjelder EPs arbeid med resolusjoner legges disse ofte føringer for Kommisjonens arbeid i den forberedende fasen. Her vil det også være relevant med mer generelle prinsipielle innspill fra norsk side. Som hovedregel er det viktig at kontakten med EP tas i god tid før plenumsbehandling - mens saken er til behandling på fagkomiténivå. Det er her EPs endringsforslag utarbeides og muligheten for påvirkning er til stede dersom man har konkrete, løsningsorienterte tekstforslag. Dette gjelder ikke bare behandling av lovforslag men også for å kunne påvirke utformingen av EPs resolusjoner.